

Warszawa, 15 marca 2023 r.

Informacja prasowa

Szara Strefa 2023

Dzień Wyjścia z Szarej Strefy w 2023 roku przypaść 13 marca

Instytut Prognoz i Analiz Gospodarczych Fundacja Naukowa co roku wskazuje **Dzień Wyjścia z Szarej Strefy Gospodarczej**. W tym roku przypaść on 13 marca. Od tego dnia produkcja odbywa się umownie wyłącznie w oficjalnym obiegu gospodarczym, a polska gospodarka symbolicznie opuszcza szarą strefę.

Dzień Wyjścia z Szarej Strefy, jest okazją do prezentacji raportu poświęconego analizie zjawiska szarej strefy gospodarczej w Polsce, dyskusji na temat jego zasięgu, rozmiarów oraz metod ograniczania. Raport ma na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej, decydentów i przedsiębiorców na to zjawisko oraz uporządkowanie debaty toczącej się wokół tego tematu.

- Prognozowany przez IPAG udział szarej strefy w tworzeniu tegorocznego PKB wyniesie 19,6% (łącznie 746 mld zł) – to więcej niż w 2022 roku, w którym wyniósł 18,9% (623 mld zł);
- Za rozszerzaniem się szarej strefy, począwszy od 2020 roku, stoi przede wszystkim pogorszenie stanu koniunktury w wielu działalnościach;
- W ostatnich latach dynamicznie rośnie znaczenie obrotu bezgotówkowego – płatności bezgotówkowe ograniczają zasięg szarej strefy i stymulują wzrost gospodarczy;
- Rekordowo niski w 2022 roku był udział szarej strefy w krajowym rynku papierosowym. W tej branży szara strefa maleje sukcesywnie od 2015 roku, gdy wynosiła około 19,0%. W ubiegłym roku spadła poniżej 5,4%.

Pandemia koronawirusa i pogorszenie koniunktury makroekonomicznej spowodowały wzrost udziału szarej strefy, począwszy od 2020 roku. Wahania stanu koniunktury i rosnąca niepewność odnośnie przyszłości spowodowały u niektórych przedsiębiorców konieczność poszukiwania oszczędności m.in. poprzez przeniesienie części bądź całości działalności do szarej strefy. Dodatkowo pojawiły się czynniki sprzyjające rozwojowi szarej strefy, takie jak: wysoka inflacja i wzrost kosztów kredytów, spadek realnych wynagrodzeń i dalszy wzrost płacy minimalnej, nowe formy opodatkowania, a także skutki wojny na Ukrainie.

Raport IPAG zawiera przedstawienie szeregu działań administracji rządowej, nakierowanych na ograniczanie rozmiarów szarej strefy gospodarczej. Ponadto, omówiony został wpływ rosnącego obrotu bezgotówkowego na ograniczanie zasięgu szarej strefy w gospodarce.

Ważnym narzędziem prowadzącym do ograniczania szarej strefy gospodarczej jest rozwój oraz promocja obrotu bezgotówkowego. Obrót bezgotówkowy, oprócz wpływu na ograniczanie rozmiarów szarej strefy gospodarczej, przynosi także inne wymierne korzyści dla wzrostu gospodarczego. Przyspiesza czas realizacji transakcji i procesów gospodarczych oraz wpływa na bezpieczeństwo transferów finansowych. Nowoczesne narzędzia płatnicze wspierają rozwój nowych usług, w tym e-commerce, a tym samym skracają czas dokonywania transakcji w gospodarce. Również kwestie bezpieczeństwa obrotu zachęcają do częstszego korzystania z płatności bezgotówkowych. Warto podkreślić łatwość, szybkość oraz rosnącą dostępność przeprowadzania transakcji bezgotówkowych, która prowadzi do minimalizacji kosztów i czasu obsługi przy transakcjach – zarówno po stronie konsumentów, jak i przedsiębiorców.

Przemyt papierosów, a także jego nielegalna produkcja, stanowią jeden z czterech kluczowych elementów szacowanej przez GUS nielegalnej szarej strefy. IPAG szacuje, że wartość przemytu papierosów do Polski wyniosła w 2022 roku 1,8 mld zł, a wartość nielegalnej produkcji krajowej ocenia na 0,3 mld zł. Udział szarej strefy na rynku papierosów zmniejsza się sukcesywnie od 2015 roku, kiedy osiągnął maksymalny poziom około 19,0%. W 2022 roku udział ten zmniejszył się do rekordowo niskiego poziomu – poniżej 5,4%. Tak niski udział, jeden w najniższych w UE, jest wynikiem złożenia się szeregu czynników, takich jak: znacząco wolniejszy wzrost cen papierosów niż przeciętne tempo wzrostu cen innych towarów i usług, łagodna polityka akcyzowa, skuteczne działania polskich służb, dynamicznie rosnąca, ze względu na niską akcyzę, legalna sprzedaż papierosów oraz uszczelnienie wschodniej granicy.

W świetle planowanych przez Komisję Europejską zmian legislacyjnych, skutkujących docelowo zakazem sprzedaży smakowych (mentolowych i owocowych) wyrobów tytoniowych do podgrzewania, pojawiło się zagrożenie rozwojem działalności nielegalnej na rynku nowatorskich wyrobów tytoniowych. To właśnie ten segment rynku w dużej mierze przyczynił się wcześniej do złagodzenia skutków wejścia w życie zakazu sprzedaży papierosów mentolowych. Na rynku e-papierosów, zdominowanym w ostatnich latach przez szarą strefę, sytuację poprawiła nieco nowelizacja ustawy akcyzowej. Nie zamknęła ona jednak wszystkich możliwości wprowadzania na rynek produktów bez akcyzy i z pewnością wymagać będzie w przyszłości kolejnych nowelizacji.

Partnerem tegorocznej edycji raportu IPAG jest Fundacja Polska Bezgotówkowa.